

La història d'Inca contada als infants per Joan Capó Valls de Padrinas

Miquel Jaume i Campaner,¹ Francesc Lladó i Rotger²

1 Llicenciat en Filosofia i Lletres a la Universitat de Barcelona. mjaume48@gmail.com

2 Doctor en Filosofia per la UIB. flladó@hotmail.com

Paraules clau: Inca, festa escolar, educació cívica, patriotisme, història local.

Resum. *L'any 1923 va sortir dels obradors tipogràfics de Miquel Duran un llibret de 24 pàgines titulat Inca de Mallorca i ses glòries contades an els infants, editat per l'Associació per la Cultura de Mallorca. Va ser imprès per iniciativa de l'Ajuntament d'Inca com a record de la festa escolar que s'havia celebrat el dia 31 de juliol d'aquell any en el marc de les festes patronals dels sants Abdó i Senén. El seu autor, Joan Capó Valls de Padrinas, inspector d'ensenyament primari encarregat de la zona d'Inca, s'havia proposat dignificar l'ensenyament a través de la creació d'escoles, la construcció d'edificis escolars decents des del punt de vista pedagògic i higiènic, o de la millora de les condicions materials dels ja existents. Per això va comptar amb la complicitat de Miquel Duran i Saurina, que per aquells anys era el regidor responsable de la Comissió d'Educació de l'Ajuntament. Entre els mitjans per aconseguir-ho van promoure l'organització de festivals escolars que tenien com a principal objectiu infondre dins l'ànima de les autoritats, de la ciutadania, de la joventut i de la infància d'Inca la passió per l'ensenyança i la cultura de Mallorca. En un d'aquests festivals, com si es tractàs d'un conte, l'inspector Capó va perfilar un discurs que després es plasmaria en un resum molt simple de la història d'Inca, que, tot i les seves mancances pel que fa al seu contingut, complia la funció de despertar en els infants l'amor a la ciutat, el respecte al seu patrimoni cultural i el reconeixement a les seves personalitats més destacades.*

Keywords: Inca, school festival, civic education, patriotism, and local history.

Abstract. *In 1923, Miquel Durán printed a little book of 24 pages titled "Inca of Mallorca and its glories told to children" edited by the Association for the Culture of Mallorca. It was printed by initiative of the Town Council of Inca in memory of the school party celebrated on July 31st of the same year during the celebrations of the town patron saints Abdó and Senén. Its author, Joan Capó Valls de Padrinas, inspector*

of Primary Education who was in charge of the zone of Inca, had proposed to dignify education through the creation of schools, either by erecting decent school buildings from a pedagogical and hygienic point of view, or by the improvement of the material conditions of the already In use.

For this purpose, he counted on Miquel Duran Saurina's complicity who, at that moment, was the town councilor of the Commission for Education in the Town Council. To reach this aim, they promoted the organization of school festivals which had as a main objective to infuse the passion for Mallorca's education and culture in its authorities and fellow citizens, as well as Inca's youth and children.

In one of these festivals, as if it were a fairy tale, inspector Capó outlined a speech that would reflect, in the future, in a very simple summary, Inca's history in spite of shortcomings in its content. It fulfilled the function of waking up in children the love for their hometown, the respect for its cultural heritage and the recognition to its more enlightened personalities.

1. INTRODUCCIÓ

L'estiu de 1923, pocs mesos abans del cop d'estat de Primo de Rivera, es va publicar a Inca un petit llibre d'història de la ciutat que es va regalar als infants assistents al festival escolar celebrat el 1r d'agost d'aquell any. El títol, *Inca de Mallorca i ses glòries contades en els infants*, és prou eloqüent i ja ens indica quelcom de l'estil i el contingut d'aquesta obreta menor d'història local. A la portada s'informa que havia estat editada per l'Associació per la Cultura de Mallorca (ACM d'ara endavant), que feia poc havia fundat un grup de regionalistes o nacionalistes mallorquins, entre els quals hi havia l'autor del llibret, Joan Capó Valls de Padrinas.

Joan Capó era inspector de primer ensenyament de les Illes Balears des del maig de 1915 i compartia aquesta funció amb l'andalús Manuel Rueda González, que ho era des de l'agost de 1913.¹ Com que fins aleshores només hi havia un sol inspector, l'arribada de Capó va obligar a fer una reestructuració de la inspecció i, amb l'aprovació de la Direcció General del Ministeri d'Instrucció Pública, es va dividir Balears en dues zones. A Manuel Rueda, per ser més veterà, li va correspondre la funció d'inspector en cap i la zona dels partits judicials de Palma i Maó amb 116 escoles. Joan Capó s'encarregaria de la zona dels partits judicials de Manacor, Inca i Eivissa, també amb 116 escoles.² Ambdós inspectors tenien la residència particular i el centre d'actuacions professionals, per prescripció legal, a la capital.

La contribució de Joan Capó a la renovació educativa de les Illes Balears entre 1915 i 1936 ha estat estudiada principalment per Miquel Deyà Palerm³ i Antoni J. Colom Cañellas.⁴ Aquest darrer va dedicar la conferència inaugural de les nostres II Jornades d'Estudis Locals a exposar i comentar les actuacions de l'inspector Capó a la ciutat d'Inca.⁵ Colom no va deixar d'esmentar la publicació del llibre objecte de la nostra comunicació, del qual digué:

“Es tracta d'una obra que evidencia un nou sentit escolar, centrat ara en la cultura i en l'ambient

¹ Manuel Rueda, nascut a Almeria l'any 1875, havia estat abans inspector a Granollers (1908-1913).

² *El Magisterio Balear*, 30 (17-7-1915), p. 233-234.

³ Miquel Deyà Palerm. *Joan Capó Valls de Padrinas: inspector d'ensenyament primari*, Palma, 1988.

⁴ Antoni J. Colom Cañellas. *Joan Capó Valls de Padrinas: un temps, uns fets*, Palma, 1993.

⁵ Antoni J. Colom Cañellas “Inca i la renovació educativa” dins *II Jornades d'Estudis Locals d'Inca*, Inca, 1996, pp. 9-23.

més proper al nin. Es tracta, en definitiva, d'aportar un tipus d'ensenyament més realista, menys alienador i que integri els alumnes en els valors culturals autòctons. Capó sempre utilitzà formes i maneres per tal de fer una educació nacionalista, tant a nivell lingüístic com a nivell cultural, i per això intentà sempre la utilització escolar de la llengua, la publicació de material escolar amb català, servir de pont entre els mestre mallorquins i del Principat, i, fins i tot, construir escoles amb l'estil arquitectònic que més mallorquí es considerava (el regionalista, que es deia aleshores).⁶

“Mostrau com!” deia l'antic catecisme mallorquí. I això és el que ens proposam a la nostra comunicació: mostrar com s'ho va fer l'inspector Capó per integrar dins el món de l'ensenyament i de la cultura del poble els valors del nacionalisme mallorquí, del qual “Inca i ses glòries...” serien només un batec sentimental.

Explicarem primer el festival escolar d'Inca de 1923 i després els seus precedents, el de 1922 a la mateixa ciutat i el de 1921 a Palma. Finalment parlarem de l'estructura, l'estil i l'enfocament de l'obra, i dels seus continguts.

2. FESTIVAL ESCOLAR DE L'ANY 1923

Les festes patronals d'Inca de l'any 1923 van ser molt brillants des del punt de vista cultural i van ser elogiades fins i tot per persones tan crítiques com Jordi Martí Rosselló, “es Mascle Ros”, que acabava la seva crònica subtitulada “Inca triufant” escrivint:

Foc i fum vos felicita
i vos diu entusiasmat
que amb ses Fires heu posat
s'olla gran dins sa petita.⁷

Els escolars d'Inca van participar a les festes assistint corporativament a l'acte de beneir i d'hissar solemnement la bandera mallorquina al balcó de l'Ajuntament, i sent protagonistes absoluts del festival que es va celebrar a la tarda del dia 31 de juliol, el quart i darrer dia de celebracions.

A les 10 del matí es concentraren davant l'Ajuntament els nins i nines de les escoles públiques acompanyats pels seus respectius mestres: Antònia A. Mesquida Jaume,⁸ Pere Josep Fornés Perelló⁹ i Arnau Mir Martorell. Dels centres educatius privats, també hi concorregueren els alumnes i professors del col·legi dels Pares Franciscans, dels Germans de la Doctrina Cristiana, Salesians, i de l'escola de les Germanes de Sant Vicenç de Paül. Els nins i nines portaven banderes espanyoles i mallorquines.¹⁰

⁶ Colom, 1996, 14.

⁷ Es Mascle Ros. "Festes a Inca", *Foch y Fum*, 240 (3-8-1923), 1.

⁸ La mestra de l'escola pública de nines era més coneguda com sor Juliana.

⁹ P. Aulí; J. Cánovas; J. Soler. "Pedro J. Fornés Perelló, mestre d'Inca 1920-1941 i 1948-1957", *XV Jornades d'Estudis Locals*, Inca, 2015, pp. 181-191.

¹⁰ "Festa de la bandera mallorquina", *Ca Nostra*, 43 (18-8-1923), p. 2.

Mitja hora més tard estaven congregats a la sala d'actes de l'Ajuntament el batle Pau M. Morey, els regidors Miquel Duran, Pere Ferrer, Bartomeu Payeras, el secretari Josep Siquier, el rector Francesc Rayó i tot el clergat parroquial. Hi eren presents també molts d'elements de l'ACM Antoni Quintana, en representació del batle de Palma, l'inspector Joan Capó, Ramon Morey Antich (Binissalem), Pere Riber Campins (Campanet), Bartomeu Oliver Orell (Binissalem), Andreu Bordoy (Alaró), Antoni Salleras Oliver (Búger), Joan Grimalt, Mn. Josep Aguiló i Joan Marquès Arbona, director del setmanari *Sóller*. Així mateix, hi varen fer acte de presència els poetes Mn. Andreu Caimari i Josep Tous i Maroto, la professora Severa de Madariaga Basterrechea i alguns representants de la premsa de la capital.¹¹

L'acte començà amb el cant de l'*Himne mallorquí*¹² per part d'un cor escolar que va ser acompanyat per la banda militar dirigida pel músic Jaume Albertí, mentre el rector Rayó es disposava a beneir la bandera barrada que havien confeccionat les monges franciscanes i que ara era estesa en el nou balcó, amb ampla balustrada d'estil mallorquí, que també va rebre els esquitxos de la benedicció. A continuació, amb tota solemnitat, el batle Pau Marian Morey va hissar la bandera de Mallorca que, segons el cronista de *Ca Nostra*, "fonc rebuda pel públic amb gran entusiasme i aplaudiments llargs" mentre els escolars repetien l'himne mallorquí amb música de Mn. Bernat Salas i lletra de Maria A. Salvà que deia així:

Bella terra mallorquina
la de Lluch i d'el Gorg-Blau
de la Verge Catalina
i de Lull breçol suau,
bella terra mallorquina,
Déu te dó salut i pau !

Flors nosaltres d'eixa terra
hem florit per a fruitá;
amb la fe qui mai s'atterra
esguardant el mes en-llá.
– Flors avui de nostra terra,
prometença per demá.

Siem forts com a nissaga
dels herois de l'avior,
–be de patria no se paga
més que amb glòria i amb amor–
siem forts com la nissaga
d'el gran Rei Conqueridor!

De Mallorca l'encisera

¹¹ *Ibid.*

¹² El títol complet és *Himne mallorquí* (per cantar els nins de les escoles). Es va imprimir a la *Tip. La Esperanza* [1921]. Hi ha una reproducció a *La Última Hora* de dia 21 de juny de 1921. Publicat també a *Ca Nostra* (juny 1922) i *Llevant* (23-6-1923). Vegeu-ne una versió normalitzada a Isabel Peñarrubia; Maria Magdalena Alomar. "De mi no en fan cas..." *Vindicació de les poetes mallorquines (1865-1936)*, Barcelona, 2010, p. 206.

honorem el bell parlar,
 argentat, com l'olivera,
 remorós, com nostre mar...
 Es la mel, la llet primera
 que la llengua va tastar.

Bella terra mallorquina
 la de Lluch i d'el Gorg-Blau
 de la Verge Catalina
 i de Lull breçol suau,
 bella terra mallorquina,
 Déu te dó salut i pau!

Amb aquest acte Inca s'afegia a les altres quatre poblacions de l'illa (Sóller, Palma, Capdepera i Valldemossa) que ja havien decidit enlairar la bandera mallorquina al costat de l'espanyola.¹³ Com a les altres poblacions l'acte es completà amb discursos patriòtics.

El primer a parlar des de la balconada va ser Miquel Duran Saurina, ja que ell havia estat qui havia fet la proposta de la col·locació de la bandera. Va explicar el seu significat:

“La vermellor d'aquestes barres és l'emblema de la noble sanc catalana, bullidora de grans ideals, que vengué a redimir l'illa blava del jou de la morisma”. Acaba encoratjant els assistents amb aquestes paraules: “Poble d'Inca: en aquest dia de glòria facem una gran promesa, la d'esser mallorquins en totes les nostres coses: en la nostra fe, en les nostres costums i en totes les nostres obres. Facem una gran promesa: la de no renegar de la mallorquinitat de nostres pares, que saberen constituir un poble de tradicions, aixecar per la Religió esbeltes esglésies, donar caràcter típic a nostres cellers, i encara queden restes de nostres cases senyorals pageses.”¹⁴

A continuació va prendre la paraula Bartomeu Oliver Orell, professor binissalemer establert a Barcelona que havia estat mestre a Lloseta, qui féu un discurs entusiasta que va ser interromput més d'una vegada pels aplaudiments del públic. Digué, entre altres coses:

“I pensem-hi, nobles ciutadans; ara que vos sentiu orgullosos de que flametgi al front de la vostra Ciutat aquesta bandera preuada de la terra nostra, pensem-hi en la Pàtria veritable, vulgau conèixer-la i estimar-la i lluitar i treballar per ella ... avui casi desconeguda i oblidada de tots els seus fills ! Es que, senyors, tants de sigles de misèria i pobresa espiritual ens han privat a casi tots de veure les coses en gran, de pensar les nostres grandeses i de vole i estimar les nostres grandeses. Pensem amb la pàtria d'ahir, la pàtria d'avui, la pàtria de demà i la pàtria de sempre. Tres pàtries i una sola pàtria. La pàtria com a mare, com esposa i com a filla ! Tres amors en un sol amor suprem de nostres cors.”¹⁵

El regidor Antoni Quintana va improvisar el seu discurs i no per això va ser menys interessant:

13 Llorenç Ribera. "Banderes a Mallorca", *Sóller* (1-9-1923). El mateix article es va publicar després a *Llevant* (8-9-1923).

14 "Festa de la Bandera Mallorquina", *Ca Nostra*, 43 (18-8-1923), p. 292.

15 *Ibíd.*, p. 294.

“No figura en programa el que jo parli, però es possible presenciar tan bell esclat d'entusiasme sense que s'hi senti la veu del germà major; perquè sense cap mèrit ni condició du la representació del Batle de Ciutat i en nom de Palma felicita a la ciutat d'Inca per haver sabudes desentrollar festes tan importants segellades per la nota cultural i artística.

Quan Felip II acabava d'edificar el palau granític de l'Escorial i sols li faltava col·locar la darrera pedra que havia de cloure l'edifici, resultà que era rovellada y tenia buits i resolgué omplir-la de l'or més pur a fi de que s'aficàs dins als darrers buits i no quedassen interficis.

Per rematar les festes d'enguany heu volgut içar al cap i casal de la vostra ciutat la bandera mallorquina, ensenya del nostre amor, que serà com la pedra que ha de cloure l'edifici en l'ideal. Per si aquesta pedra pogués estar rovellada, pogués tenir manques, aleshores possem en el gresol de nostra intenció l'or més pur del nostre patriotisme a fi de que mai per mai pugua descloure-se l'edifici i amenaçar ruina.

A la cadena començada d'aquestes festes, no hi podia falta la baula que avui hi ha posada aquesta Ciutat. La bandera mallorquina voleteja a les cases de la Ciutat de Palma, Sóller, Capdepera, Valldemossa i volatetjarà en altres tantes fins que sien totes, perquè tal com baules sense afegit, forjades a l'encreua del entusiasme i amb el mall del patriotisme pugua barrar el pas als qui vulguen robar-nos los nostre o als fills bords que puguen renegar de sa mare a fi de conseguir que Mallorca sia pels mallorquins i que, tenguent una Mallorca gran, poguem fer una Espanya gran també.”¹⁶

Els parlaments s'acabaren amb el discurs del batle Pau Marià Morey Coll, que va dir:

“Ciudadans: Acabant de sentit les oracions o parlaments en els quals mos hem recreat l'esperit amb l'eloqüència brollada del enteniment y el cor sobre les màgicas espresions o conceptes de la Patria, del Amor, y de la Fe, marcades en los hermosos colors d'aquesta gloriosa i glorificada bandera mallorquina, colors que la nostra vista atreu embalsamant el cor de alegria i satisfacció, parlant el enteniment en recort de gestes honroses de la historia de Mallorca i vivificant i fent més forta la fe dels nostres antepassats.

No cap dubtar, aqueixa Bandera, després dels càntics que en lo seu honor acabam de sentir, es emblema de la nostra terra, d'aquesta illa derivada en lo gubernamental i en lo independent de lo Reine de Mallorca, de la patria petita, que és gran, quant ella se confon i fa germanor amb la patria d'Espanya.

Son dures patries en conexitut, en vincles de una molt arrelada relació armónica. I per això els dos emblemes dignament, llògicament i històricament deuen permaneixen l'una al costat de l'altre amb contacte íntim, ab confusió misteriosa d'amor, com si el vincle que les uneix manifesti la grandiositat y la ternura als sentiments i el fervor religiós, l'històrica grandesa orlada en les fulles de les dues històries, la d'Espanya en general y la de Mallorca en particular.

Me sent fortament emocionat quant pens que he hagut d'esser jo, l'autoritat providencialment encarregada de plantar en aquesta Casa de la Ciutat la grandiosíssima i nobilíssima ensenya de la nostra petita patria de Mallorca.

¹⁶ *Ibíd.*, p. 296.

I aquesta emoció se multiplica al pensar que la bandera representa la visible ostentació de la grandesa, de la virilitat y de la creencia dels mallorquins, que, posseïts de lo que simbolisa aqueixa bandera sabran, quant l'èpica lluita de la defensa de la nostra pàtria, vendrà a tenyir-la de sa seua propia sang i donarà el seu darrer bateg aferrats a ella o al dirigir-li l'última mirada amb el gran conort de que al derramar la sang per ella volarà l'ànima àgil, potent i alegre a l'altra Pàtria, que és eterna, la Pàtria del Cel."¹⁷

A la tarda d'aquest memorable dia 31 de juliol va tenir lloc el festival escolar. A les quatre gran part de l'alumnat de les escoles públiques i privades d'Inca es va tornar a concentrar a la plaça Major. D'allí la comitiva es va dirigir a la plaça de toros, on estava preparat un cadafal presidencial que van ocupar el batle Morey, el rector Rayó i Antoni Quintana en representació del batle de Palma.

El festival va consistir en 1) el cant de l'himne escolar mallorquí per part dels escolars acompanyats per la Banda Militar, 2) repartiment de premis als alumnes més aplicats (un tom de les *Rondaies mallorquines*), 3) exhibició de gimnàstica rítmica i cançons amb gestos sota la direcció del mestre Ramon Morey i 3) lliurament als assistents del fullet de Capó: "Inca de Mallorca i ses glòries contades en els infants".

3. FESTIVAL ESCOLAR DE L'ANY 1922

El festival escolar que acabam de descriure tengué un precedent en el de 1922 que explicarem en aquest apartat. Direm abans que el curs escolar 1921-1922 va començar a Inca amb un míting de caire cultural per sensibilitzar la població de la necessitat d'escolaritzar tots els infants. L'èxit de la crida va ser tan gran que la capacitat dels edificis escolars no va ser suficient per acollir tots els que s'hi havien matriculat. Les autoritats polítiques van constatar aquesta greu mancança i van iniciar tímidament el procés per aconseguir la construcció de noves escoles o l'ampliació i millora de les existents.

Mentrestant, el febrer hi va haver una festa escolar al puig d'Inca que, encara que sense resultats pedagògics satisfactoris, va ser un primer assaig de la gran festa que es faria a final de curs en el marc de les festes patronals de Sant Abdó i Senén. D'aquesta darrera, se'n va publicar un avanç en un diari de Palma signat per *Altair*, que si no era el pseudònim de Joan Capó era d'algú molt proper a ell. El transcrivim íntegrament pel seu interès intrínsec i per la dificultat de localitzar-lo:

"Una fiesta escolar en Inca

Parece que Inca, olvidando por un momento su carácter financiero que ha absorbido hasta ahora por completo su atención, ha dirigido una mirada a sus hijos, pensando en su formación.

La primera manifestación de este despertar fue el grito que se lanzó en el mítin pro-cultura celebrado a principios del curso escolar que acabamos. Las escuelas se vieron concurridas. Mas, consecuencia inmediata de este aumento de matrícula, fue la incapacidad de los edificios escolares para la aglomeración infantil. Y se planteó el levantamiento de un edificio escuela para reparar este inconveniente, mucho mayor de lo que puedan pensar los extraños al ejercicio de la enseñanza, inconveniente que afecta a todos los aspectos de la vida escolar,

¹⁷ *Ibíd.*, p. 296-298.

físico, higiénico, educativo.

Ahora, desgraciadamente, duerme el asunto, pero no ha muerto y, por lo tanto, es de esperar que pronto caminará de nuevo por las vías de su realización.

No satisfechos los amantes de la cultura de Inca con estos pasos dados, intentan graduar una escuela regularizando la enseñanza, que dará mejores resultados.

Pero, en tanto se espera la plasmación de estos proyectos, se va trabajando en alentar y perfeccionar las escuelas tal como son actualmente.

A la fiesta escolar que se celebró en Febrero en el Puig d'Inca, fiesta que, sin ser de resultados pedagógicos satisfactorios, fue una muestra de que latía un trabajo encaminado al bien de la enseñanza, va a seguir otra mucho más interesante y en la cual demostrará más claramente el Ayuntamiento el interés que quieren tomarse por este fin algunos de sus miembros.

En las próximas fiestas de San Abdón y San Senén será dedicada una tarde exclusivamente a un acto simpático por ser infantil.

El programa ha sido considerado pedagógicamente. Se le dará el sentido que requiere la fiesta, desarrollándolo desde un punto de vista moral, de recompensa y de ejercicio.[...]¹⁸

Allí, en el redondel, el Ayuntamiento repartirá premios a los alumnos más aprovechados y obsequiará con un pastel a todos los demás.

Entonces 80 niños y niñas, dirigidos por el profesor de gimnástica rítmica don Ramon Morey, harán interesantes ejercicios y cantos con gestos.

Con el fin de darle mayor importancia se ha ofrecido al Excmo. Rector de la Universidad de Barcelona la presidencia del festival, ofrecimiento al cual [ha] contestado atentamente, excusándose de asistir por impedimentos del cargo que ocupa, y delegando al Alcalde de Inca para que le represente. [...]¹⁹

La festa es va realitzar seguint més o manco fidelment aquest programa que havien dissenyat

---

18 Per evitar repeticions seguim el text en nota: *Todos los niños y niñas de las escuelas públicas y privadas de Inca, luciendo lazos de colores, se situarán en la Plaza Mayor, desde donde, en manifestación y pasando, entre las reliquias de los Patronos, se dirigirán, recorriendo las calles de la ciudad, al jardín del Padre Serra, ante cuya estatua depositarán una flor como homenaje a la gloria patria. Continuará el cortejo infantil su camino, dirigiéndose a la plaza de toros.*

19 *A la brillantez del festejo se sumará el himno escolar mallorquín de doña M. A. Salvá, cuya música es del maestro inquense Rdo. Sr. Salas, cantado por el conjunto de pequeños asistentes; himno que subirá por los aires como una expansión tierna, pura, eminentemente infantil. / "L'Harpa d'Inca", la Banda Municipal, todo cooperará a hacer esplendente este acto de nuestros pequeños. / Esta fiesta integrada como un número importante de las que han de celebrarse en obsequio de los patronos, es una prueba del deseo de trabajar, es un propósito de nuevos planes y de nuevos éxitos. / Ahora que las autoridades despiertan, cumple al pueblo el secundarlas. Es de esperar que así será. Las gentes tendrán conciencia de que la ruta seguida hasta ahora no es la verdadera y se unirán a sus directores y serán vencidas todas las dificultades. ALTAIR. "Una fiesta escolar en Inca". *El Correo de Mallorca* (15-6-1922).*

l'inspector Capó i el seu amic Miquel Duran Saurina, aleshores regidor de l'Ajuntament, amb el suport decidit del batle Miquel Pujadas Ferrer.

A primera hora de la tarda del dia 31 de juliol es van concentrar a la plaça Major un milenar d'alumnes de tots els centres d'ensenyament d'Inca per iniciar una desfilada que tendria com a primera escala l'església de Santa Maria la Major. Presidien la comitiva les autoritats municipals precedides de la Guàrdia Civil muntada, que obria la marxa al compàs de la música de la Banda del Regiment d'Infanteria núm. 62, dirigida pel compositor inquer Josep Balaguer i Vallès. A continuació hi anava una mena de carrossa que el cronista que signava CRUZADO BLANCO descrivia com "un auto-cisne guiado por riendas de paz por unas niñas blancas". Cada centre escolar portava dues banderes, la mallorquina i l'espanyola, i tenia assignat un color distintiu de llaç que els alumnes portaven al pit i les alumnes, al cap.

La desfilada anava avançant cap a l'església mentre els nins i nines no paraven de cantar himnes religiosos, cants escolars i cançons populars mallorquines. Entraren a l'església mentre sonava l'orgue que acompanyava el cant dels *Goigs d'alabança als invictes patrons d'Inca, Sants Abdó i Sennén*, del qual eren autors Miquel Duran (lletra) i Bernat Salas (música).²⁰ Abans de sortir de l'església una representació dels escolars va dipositar una flor davant les relíquies dels sants patrons de la ciutat.

De camí cap a la plaça de toros, on culminaria la festa, s'aturaren al convent de Sant Francesc per retre homenatge al P. Rafel Serra deixant uns rams de flors al peu del seu monument mentre cantaven l'himne compost per Mn. Andreu Caimari (lletra) i Mn. Bernat Salas (música).²¹ En arribar a la plaça van ser rebuts amb aplaudiments de la molta de gent que hi havia. Primerament van cantar l'himne mallorquí que s'havia estrenat feia un any a la festa escolar de Palma. A continuació hi va haver repartiment de premis als alumnes més aplicats de les escoles: una *Historia de Mallorca* o un exemplar d'*El Quijote*. I tots els escolars van rebre un pastís en forma d'essa.

Per acabar, l'Orfeó L'Harpa d'Inca va interpretar *Himne mallorquí* del folklorista Antoni Pol, *L'emigrant* d'Amadeu Vives, *L'hereu Riera* d'Enric Morera i *L'arbre sagrat* de Miquel Asensi.²² La festa va culminar amb una sessió de gimnàstica rítmica i cançons amb gestos sota la direcció de Ramon Morey Antich, mestre de Binissalem, que durant un mes havia anat a Inca per assajar amb vuitanta nins i nines de totes les escoles les peces que van interpretar, entre les quals destacava *Lo que canten els aucells* del mestre Joan Llongueras.

4. FESTIVAL ESCOLAR DE 1921 A PALMA

Les festes escolars celebrades a Inca els anys 1922 i 1923 eren una rèplica en petit de la grandiosa festa que s'havia duit a terme el juliol de 1921 a Palma en el marc del programa de fires i festes

²⁰ Joan Parets i Serra. "Aportacions musicals impreses des d'Inca: balls, cançons, tonades i goigs. Catàleg i bibliografia", *II Jornades d'Estudis Locals*, Inca (28 i 29 abril 1995), p. 265.

²¹ Joan Parets i Serra. "Mossèn Bernat Salas i Seguí. Tres catàlegs d'obres musicals i bibliografia", *III Jornades d'Estudis Locals*, Inca, 1997), p. 181-188.

²² Llorenç M. Duran. *Crònica comentada de l'Orfeó L'Harpa d'Inca*, Inca, 1995.

d'aquell any.²³ Havia estat organitzada pel regidor Antoni Quintana i l'inspector Joan Capó. A les quatre del capvespre es concentraren a la plaça de Sant Francesc uns 3.200 escolars amb llaços distintius de distints colors que les nines duïen al cap i els nins, al pit. Multitud de banderes mallorquines i espanyoles, més d'un centenar, onejaven –escriu el cronista anònim– com “un arco iris espléndido nuncio de paz y de venturas” i van ser beneïdes pel bisbe de Mallorca, Rigobert Domènech. Després de la benedicció de les banderes un grup de nins i nines van entrar a l'església per retre homenatge al Beat Ramon Llull depositant unes flors al peu del seu sepulcre mentre sonava l'orgue tocant l'himne mallorquí compost per Mn. Bernat Salas amb lletra de Maria Antònia Salvà.²⁴ A continuació se n'anaren cap al Teatre Principal passant per la plaça de Cort, on el batle Francesc Barceló Caimari i alguns regidors van presenciar la desfilada des del balcó de l'Ajuntament i van escoltar l'himne mallorquí abans esmentat cantat ara pels escolars amb acompanyament d'orquestra. Obria la comitiva la guàrdia municipal muntada i els tamborers de la Sala. Seguien, per aquest ordre, els grups de les escoles de nines següents:

Germanes de la Caritat de Palma (llaç blau)
 Íd. del Terreno (llaç vermell)
 Íd. del Coll d'en Rebassa (llaç verd)
 Íd. de la Soledat (llaç blanc i blau)
 Íd. de Santa Creu (llaç blanc)
 Íd. de la Vileta (llaç vermell)
 Íd. de Son Rapinya (llaç verd)
 Íd. de Sa Semolera (llaç verd)
 Germanes Franciscanes de la Real (llaç morat)
 Íd. de Santa Catalina (llaç blau)
 Germanes de la Caritat d'Establiments (llaç blanc)
 Josefines Obreres de San José (llaç roig i morat)
 Germanes Franciscanes del carrer del Morer (llaç groc)
 La Criança (llaç blanc)

Després anaven les següents escoles de nins:

Escola Pública de Santa Catalina (llaç blau)
 Colegio activo (llaç groc)
 Escola de Sant Josep dels Hostelets (llaç violeta)
 Col·legi Lul·lià (llaç vermell)
 Escola de pàrvuls de Santa Catalina (llaç verd)

Darrere aquest primer estol d'escolars una no identificada “banda mallorquina” tocava “airosas piezas de su repertorio”. Seguia una segona tongada d'escoles:

Escola nacional d'Establiments (llaç groc)
 Íd. de Son Sardina (llaç morat)
 Íd. de la Real (llaç morat)

²³ Deyà (1988 : 44) i Colom (1993 : 131) informen succintament de la gran festa escolar de Palma sense precisar l'any de la seva celebració. Les fires i festes es van realitzar entre el 26 de juny i el 3 de juliol de 1921 i en va donar compte la revista *Baleares*, núm. 140 (15-7-1921).

²⁴ Vegeu nota 14.

Íd. de la Vileta (llaç blau)
 Íd. del Terreno (llaç granat)
 Íd. del Coll d'en Rebassa (llaç blau i color de cel)
 Íd. del Molinar (llaç rosa i blanc)
 Íd. de s'Hort des Ca (llaç blau i blanc)
 Íd. de Santa Catalina (llaç roig)
 Íd. del carrer de Sant Miquel (llaç roig)
 Íd. del carrer de l'Estanc (llaç de color salmó)
 Escola del Patronat Obrer (llaç verd i blanc)
 Escola nacional de Son Sardina (llaç blau)
 Íd. del Secar de la Real (llaç blanc)
 Escola de Sant Josep, del c/ dels Oms (llaç salmó)
 Escola de la Vileta (llaç morat)
 Escola del Terreno (llaç rosa)
 Íd. des Coll d'en Rebassa (llaç blanc i blau)
 Íd. del Molinar (llaç verd i blanc)
 Íd. de la Soledat (llaç verd)
 Íd. de Santa Catalina, núm. 48 (llaç salmó)
 Escola Graduada de Palma (llaç morat)
 Escola de la plaça d'Ataraçanes (clavell roig)
 Escola del carrer de Feliu (llaç blanc i vermell)
 Escola pràctica annexa a la Normal (llaç groc)
 Escola de nines de Son Sardina núm. 9 (llaç groc)

Quan van arribar al Teatre Principal es va lliurar a cada escolar el típic pastís en forma d'essa. Després que un cor escolar interpretàs algunes peces es va representar una obreta titulada *Maria del Carme*, escrita per l'inspector Joan Capó, interpretada per un grup de petites alumnes i escenificada amb decorats del pintor Pere Barceló amb uns efectes de llum que van agradar als escolars. L'argument de l'obra era senzill i moralitzador. En el quadre primer apareix una mestra que es disposava a premiar l'alumna que millor havia cuidat una planta, que va resultar ser Maria del Carme. En el segon quadre uns àngels demanen al Senyor que floreixin les plantes presentades per les nines i la de Maria del Carme és la que primer floreix, i d'una forma més esplendorosa. Un dels àngels exclama: "De tot aqueix ramell de cors petits que ara somien en la festa de demà i en el premi, el més pur i ple de bondat és el de na Maria del Carme, i avui per gràcia divina la seva planta florirà flors del cel." I afegeix un altre àngel: "Que es fassa la merevella." Els dos àngels invoquen el Senyor i a l'instant totes les plantes floreixen. Un d'ells diu: "Tot és florit. Tots els colors de la llum esplendeixen damunt les fulles de les flors."

Finalment tots els grups escolars, amb les banderes davant i els mestres darrere, marxaren cap al moll per contemplar l'exhibició dels aviadors Umberto Guarnieri i Manuel Colomer Llopis, que "ofrecieron el más bello espectáculo del siglo" amb les seves filigranes.²⁵

5. ESTRUCTURA, ESTIL I ENFOCAMENT DEL LLIBRE

Una tercera part del text del llibret de Capó està dedicada a fer la crònica de la festa escolar

²⁵ "Festival escolar". *La Almudaina*, 1921; *Baleares*, núm. 140 (15-7-1921).

de 1922. De fet, es tracta d'un article aparegut a *El Correo de Mallorca* que ben bé hauria pogut ser el pròleg en lloc d'anar, com va, al final del fullet. En qualsevol cas, aquestes sis pàgines permeten contextualitzar les altres tretze que constitueixen pròpiament la història d'Inca adreçada als infants. A més, per a l'inspector Capó les festes eren en si mateixes una lliçó d'història i de civisme que s'havien de promoure periòdicament aprofitant, per exemple, els exàmens i lliurament de premis que havia de dur a terme anualment la Junta Local de Primera Ensenyança de cada població.²⁶

La resta del llibre, la que narra la història d'Inca, s'estructura en quatre parts ben diferenciades: 1) Seqüència històrica de pobles que han ocupat Inca; 2) Edificis dignes de menció; 3) Personatges més destacats; i 4) La història o llegenda dels sants patrons de la ciutat.

Hem dit més amunt que entre els premis als millors alumnes del curs 1921-22 figurava una *Historia de Mallorca*. Era segurament la que havia publicat Joan Capó l'any 1919 a la impremta de Duran. El títol complet de l'obra, *Compendio de Historia de Mallorca escrito en forma de narración sencilla, fijando principalmente la atención sobre nuestras grandes figuras*,²⁷ ja indica l'estil de l'obra i anuncia el seu contingut. El llibre està dins la mateixa línia del *Compendio de Geografía e Historia de las Islas Baleares* (1866) que havia publicat Jaume Balaguer i Bosch perquè servís de llibre de text a les escoles d'ensenyament primari.²⁸ Els dos compendis tenen un estil més formal que els llibrets que publicaria Capó l'any 1923 sobre la història de Felanitx "contada an els infants per un amic seu"²⁹ i la història d'Inca que comença així, com si fos una contarella:

"Veniu ninets, que ara heu cantat la bella cançó de Mallorca que és la nostra casa gran, com qui digués la casa dels nostros besavis, i on cab tothom qui va tenir la sort de neixer an aquesta terra.

Veniu. I vos contaré la Història de ca-vostre de bon de veres, del mateix trocet de terra on està feta la vostra casa, la de les cases dels vostros veinats i amiguets i coneguts que teniu, i quand varen fer l'església on vos varen batejar, i l'escola on anau a aprende de llegir, i ...

No vos agradaria saber-ho?

Idò escoltau:

Fa molt de temps, tant, que ningú se'n recorda, ni han trobat escrit cap paperot, que vengueren unes gents i s'establiren aquí, en aquest mateix lloc on ara estàm noltros."³⁰

La història d'Inca i la de Felanitx s'inscrivien plenament dins el programa de l'ACM, entitat creada l'any 1923 amb l'objectiu de recuperar i avivar el sentiment d'identitat nacional en el

26 Juan Capó. "Fiestas escolares". *Boletín pedagógico* (10-6-1924), p. 1.181.

27 Juan Capó. *Compendio de Historia de Mallorca escrito en forma de narración sencilla, fijando principalmente la atención sobre nuestras grandes figuras*, Inca: Imprenta de Miguel Durán, 1919.

28 L'any 1915 anava per l'octava edició, que és la que hem consultat. J. Balaguer. *Compendio de Geografía e Historia de las Islas Baleares*, Sóller, 1915.

29 Joan Capó. *L'història de Felanitx contada an els infants per un amic seu*, Felanitx, 1923.

30 Joan Capó, Inca..., p. 5-6. Aquest inici, per la referència a l'himne mallorquí que es va cantar al final del festival de 1922, fa pensar que el text podria tenir el seu origen en un discurs que Capó va fer com a colofó de la festa.

marc de la cultura catalana. Joan Capó, un dels fundadors de la dita entitat, va contribuir a la realització d'aquest objectiu, presentant un projecte molt ambiciós en què els llibres escolars tenien un paper predominant. De fet, el projecte ja l'havia començat a realitzar l'any 1918 amb la creació, juntament amb Miquel Duran, de l'empresa Mallorca Editorial amb l'objectiu de publicar llibres escolars i infantils de qualitat.³¹ Aquell mateix any l'editorial va estrenar la "Serie Escolar" amb una antologia de poetes mallorquins³² i un llibre de vides exemplars per ser llegit i comentat a les seccions superiors de les escoles i a la classe d'adults.³³ L'any següent va sortir dins la mateixa col·lecció el *Compendio de Historia de Mallorca* que hem citat més amunt i l'any 1921, el *Libro de las Claras y Virtuosas Mujeres*.³⁴

L'octubre de 1922, mig any abans de la fundació oficial de l'ACM, Capó havia proposat en el *Butlletí dels Mestres*, una prestigiosa revista pedagògica de Catalunya, la creació d'una *Biblioteca per als infants*.³⁵ Era la mateixa proposta que, per iniciativa seva, havia assumit el programa de l'ACM del qual Capó donava compte a la revista esmentada:

"En quant al programa, digne de figurar com a programa cultural de tot un govern, hi figura com una de les obres d'immediata realització la creació i publicació d'una "Biblioteca per als joves" en el sentit expressat. I ja no és un desig ni un de tants projectes que, una mica mediterranis com som, solem fer; sinó que ja en aquesta hora, és una realitat començada: ja hi ha plomes que escriuen, altres que dibuixen, el paper acaramullat, i les màquines que comencen a grinyolar."³⁶

En aquest mateix article d'abril de 1923 anunciava que la comissió editorial havia elaborat ja una llista d'obres per publicar, entre les quals hi havia llibres representatius de totes les èpoques i literatures. Acceptava completament la llista d'obres que havia proposat Artur Martorell per a una futura "Editorial juvenívola" i feia seves les consideracions sobre aital projecte: "Fer-se càrrec que no es tracta d'un negoci editorial sinó d'una obra eminentment patriòtica en la qual, avui per avui, la primera condició d'èxit és de perdre-hi diners."³⁷ Ni Capó ni Martorell, que coincidien en la voluntat d'omplir la greu llacuna de la literatura catalana que suposava la inexistència de llibres per a infants, van poder fer res contra l'investida legal que emprendria la Dictadura primoriverista contra la cultura catalana. Particularment demolidora va ser la circular emesa arran de la promulgació de la RO del 13 d'octubre de 1925. Els dos primers articles afectaven Capó, que com a inspector es va veure obligat a denunciar els mestres que eventualment utilitzassin els llibres escrits en català, dels quals ell era l'autor.

31 J. González-Agàpito [et al.] *Tradicció i renovació pedagògica, 1898-1939: història de l'educació: Catalunya, Illes Balears, País Valencià*, Barcelona, 2002, p. 270.

32 *Flors de Mallorca. Antologia de Poetes Mallorquins*, Inca, 1918.

33 *Libro de los ejemplos*, Inca, 1918.

34 *Libro de las Claras y Virtuosas Mujeres sacado den su primera, segunda y tercera parte, del que con este título escribió el Condestable de Castilla Don Alvaro de Luna y completado en su cuarta parte por D. Juan Capó Valls de Padrinas*, Sóller, 1921.

35 Joan Capó: "Una nova tasca a fer", *Butlletí dels Mestres* (15 d'octubre de 1922), núm. 18, p. 274-275.

36 Joan Capó, "Llibres per a la nostra joventut. Un bell projecte que duu a terme", *Butlletí dels Mestres*, 30 (15-4-23), p. 128-129.

37 Capó remetia, a la llista d'obres que havia donat Artur Martorell, a "Llibres catalans per a infants". *Butlletí dels Mestres*, 23 (1-1-1923), p. 4-5, *Butlletí dels Mestres*, 25 (1-2-1923), p. 34-36.

“1º Que por los Rectores de las Universidades, como Inspectores natos de todos los Centros públicos de enseñanza de su demarcación, por los Directores de estos y por los Inspectores de Primera enseñanza se vigile cuidadosamente acerca de las doctrinas antisociales o contra la unidad de la Patria que puedan ser expuestas por algunos Profesores o Maestros dentro de sus clases, procediendo desde luego con el mayor rigor a la formación del oportuno expediente previa la suspensión de empleo y sueldo, si hubiera indicios suficientes de culpabilidad.

2º Los Inspectores de Primera enseñanza, en las visitas que realicen, examinarán los libros de texto en las Escuelas, y si no estuviesen escritos en español o contuvieren doctrinas o tendencias contrarias a la unidad de la Patria o contra las bases que constituyen el fundamento del régimen social, los harán retirar inmediatamente de manos de los niños y procederán a formar expediente al Maestro, suspendiéndole de empleo y medio sueldo y dando cuenta a V.E.”.³⁸

A la introducció del *Compendio...* Capó sostenia que l'ensenyament de la història no s'ha de limitar a una llista de fets, dates i noms, sinó que sobretot ha de ser evocadora o provocadora del sentiment de pertinença a un present que és “una santa continuació” del passat i una projecció cap al futur. La missió del mestre en aquesta assignatura és mostrar i fer sentir en tot moment el lligam entre present, passat i futur que enllaça tots els pobles.

Amb sintonia amb John Dewey, pensava Capó que el coneixement de la història d'un poble contribueix a fer visible i amable als infants la vida social, que és, com l'aire que respirem sovint sense adonar-nos, necessària per a la vida individual. En aquest sentit, la història com a matèria escolar és una peça clau en l'educació moral i cívica, ja que ens revela els motius que uneixen i separen els éssers humans, i ens indica el que és desitjable i el que és nociu.³⁹ Aquest enfocament pedagògic es concretava en el programa de l'ACM de recuperar i avivar el sentiment d'identitat nacional dels mallorquins en el marc de la cultura catalana. Era el mateix objectiu que perseguïen els festivals escolars que hem descrit abans.

Per altra part, Capó tenia ben present la dificultat dels més petits per entendre els conceptes històrics i la història mateixa. Per això contava la història com si fos una rondalla i amb uns termes i un llenguatge assequible als infants més petits. La seva pretensió, per tant, no era que els infants adquirissin un coneixement exhaustiu de la història d'Inca i de Mallorca, que ja adquiririen quan fossin més grandets, sinó, a través d'aquest llibret, fomentar l'esperit de pertinença a una ciutat i a un país que eren els seus i els que tenien més a prop. En aquest sentit Capó també comença el relat partint del concepte de casa, un concepte que els infants tenien ben integrat i que els era proper perquè coneixien ca seva i, a continuació, passa a parlar de la casa dels veïns, de l'església on els batiaren i de l'escola on van cada dia.

6. ELS CONTINGUTS

Des d'aquesta perspectiva *Inca de Mallorca i ses glòries contades an als infants per D. Juan Capó Valls de Padrinas* és certament un llibre “escolar” d'història, però en molts aspectes no és comparable a

38 Reproduït a J. Monés, *La llengua a l'escola (1714-1939)*, Barcelona, 1984, p. 163-164.

39 John Dewey. *La escuela y el niño*, Madrid, 1934, p. 129-130.

una història d'Inca adreçada als escolars, com per exemple la que va publicar Gabriel Pieras Salom l'any 1986.⁴⁰ Per començar, els destinataris de l'obreta de Capó no són estudiants d'ensenyament secundari, sinó infants més joves que a penes saben llegir o, potser, està pensada per ser llegida en veu alta a manera de rondalla pels adults. En segon lloc, Capó emprà un to col·loquial que recorda una mica l'estil popular de les històries del *Patufet*, setmanari infantil d'enorme difusió a Catalunya i que també era conegut i utilitzat a diverses escoles de Mallorca probablement per influència de Capó.

Un assaig de divulgació de la història d'una ciutat adreçat a infants d'ensenyament primari, com era el cas del llibre de Capó, forçosament havia de seleccionar els continguts i simplificar al màxim la seva exposició. Vegem quins van ser aquests continguts com si fos l'índex inexistent en el llibret:

A) Seqüència històrica. Ocupa més del 65 % del text.

1. Prehistòria
2. Els romans
3. Els vàndals
4. Els àrabs
5. Els catalans
6. La revolta forana
7. La decadència arran de la pesta de 1652

B) Edificis dignes de menció. Amb una pàgina es descriuen aquests cinc:

1. Església de Santa Maria la Major
2. Convent de Sant Francesc
3. Convent de Sant Domingo
4. Monestir de Sant Bartomeu
5. Oratori de Santa Magdalena

C) Personatges destacats. Només es dona el nom amb la següent introducció: "A Inca hi ha hagut molts d'hombres famosos, uns pel seu valor, altres per la seva saviesa, altres per la seva virtut. Heu de recordar els noms de..."

1. Ramon Desbrull
2. P. Joan de la Verge
3. Fra Arnau Desbrull
4. Mateu Malferit
5. Miquel Morro
6. Jaume Salort
7. Joan Abrines
8. Fra Rafel Serra
9. Sor Clara Andreu

D) Els sants Abdó i Senén. Es dediquen dues pàgines a explicar per què són els patrons de la ciutat.

---

⁴⁰ Gabriel Pieras Salom. *Breu història d'Inca*, Inca, 1986.

La pobresa dels continguts i la brevetat en la seva exposició contrasta amb el major volum i millor organització de la informació que trobam a la *Història de Felanitx* que Capó va escriure un poc abans, o un poc després, no ho sabem, que la d'Inca. A més de ser quatre vegades més extensa, conté moltes i belles il·lustracions a la ploma, fetes per Mateu Oliver Capó, un mapa del terme municipal i un plànol de la ciutat, mentre la d'Inca conté només tres fotografats de no gaire qualitat. Hi manquen també referències a la vida econòmica de la ciutat, a l'arquitectura monumental no religiosa i a fets o situacions dels segles XVIII i XIX sobre els quals no es diu absolutament res.

Tot plegat convida a pensar que *Inca de Mallorca...* va ser una publicació feta precipitadament, motivada per les circumstàncies i sense més pretensions que la de donar quatre pinzellades de “les glòries” d'Inca per tal d'incentivar en els infants l'amor a la ciutat, el respecte al seu patrimoni històric i el reconeixement de les aportacions d'alguns dels seus avantpassats. Tot i aquestes mancances, no queda gens desvirtuat el missatge principal que travessa tota l'obra i que figura explícitament al final del discurs:

“Ja sabeu idò lo que ha passat an el vostre poble i heu vist que té una història ben brillant. ¿Sabeu perque és? Perque els seus fills, els que hi varen neixer i hi visqueren, tenien a glòria esser inquers, feien tot lo possible per donar-li riquesa, importància i bon nom.

Si voltos sou bons i honrats i treballau i sou educats i vos instruiu bé en les vostres arts, també n'hi donareu (p. 17).”

Era el mateix missatge que Capó expressava d'una manera més acurada des del punt de vista lingüístic i conceptual a la *Història de Felanitx*:

“Ara ja la sabeu, amiguets meus, l'història del nostre poble. Però l'història no s'és acabada. El temps passarà com ha passat pels nostres padrins. Ells mos deixaren un bon nom. Nosaltres tenim un deute amb ells i és el de continuar-lo. Com ho hem de fer? No més hi ha un camí. El de ésser més bons, més instruits i més treballadors. Hem de voler que no hi hagi cap poble més hermós, ont hi fassi més bon viurer. Hem de respectar als forasters i mos hem de respectar i estimar tots, uns als altres.”⁴¹

7. CONCLUSIONS

1. El llibret de Joan Capó està indissolublement lligat als festivals escolars que es van celebrar a Inca durant els anys 1922 i 1923 en el marc de les festes patronals. Es va distribuir al final de la festa de 1923 i el seu estil fa pensar, cosa que no hem pogut confirmar, que va tenir el seu origen en un discurs que va pronunciar Capó com a colofó al festival de 1922. Una tercera part del llibre és la crònica d'aquest festival.

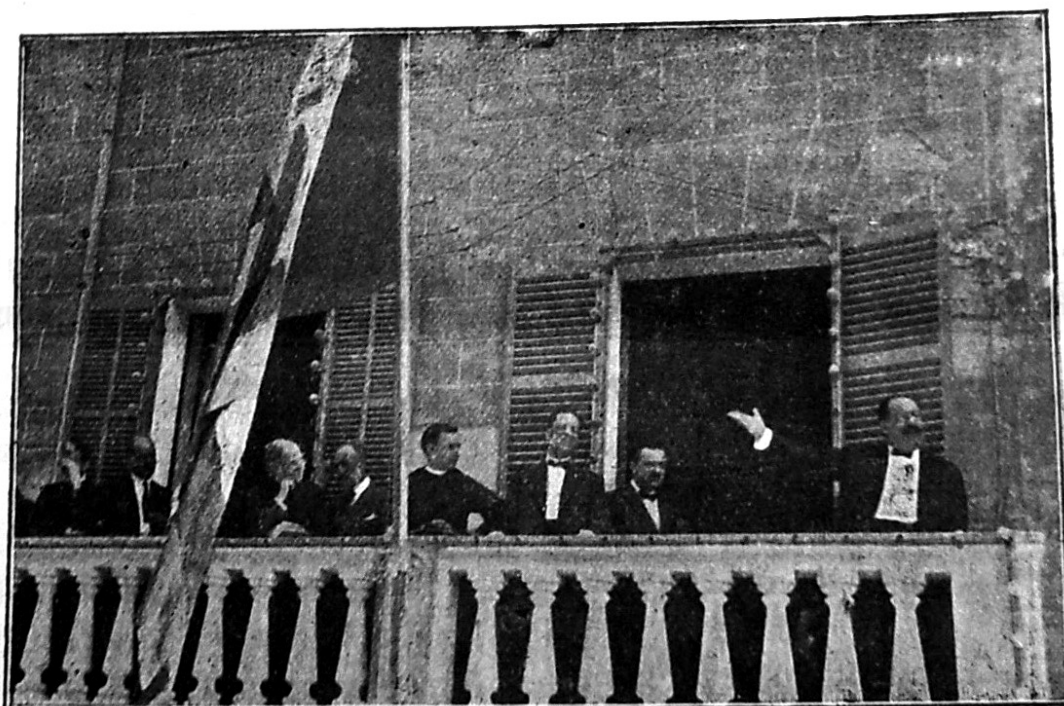
2. La publicació del llibre i la celebració dels festivals, com la festa de la bandera mallorquina en la qual van participar els escolars d'Inca l'any 1923, s'inscrivien dins el programa de l'Associació per la Cultura de Mallorca, que pretenia suscitar o ressuscitar el sentiment d'identitat nacional dels mallorquins dins el marc de la cultura catalana.

⁴¹ Capó, *Història de Felanitx*, p. 79.

3. *Inca de Mallorca...* és un llibret d'història en forma de narració senzilla adreçada als infants en edat escolar que va ser escrit de manera precipitada sense cap altra pretensió que la de donar a conèixer "les glòries" d'Inca per tal de despertar en els infants l'amor a la ciutat, el respecte al seu patrimoni cultural i el reconeixement a les seves personalitats més destacades. Com a llibre d'història té moltes mancances, ja que dóna una visió molt simplista del passat sense gaires referències a la vida econòmica, cap a l'arquitectura no religiosa, i no es diu res dels segles XVIII i XIX.

4. Tal volta aquestes mancances i el to naïf del relat tenen com a finalitat fer entendre la història als infants més petits, recalcant d'ella els aspectes més propers per tal de fomentar en aquests l'amor al seu passat i a la seva terra.

5. El recorregut del llibre de Capó sobre la història d'Inca va ser molt breu, ja que el 13 de setembre de 1923, un mes i mig després de la seva aparició, va tenir lloc el cop d'estat de Primo de Rivera, que va fer sospitós, primer, i va prohibir, després, l'ús de llibres en català a les escoles. Durant la República, i amb més motiu, durant la Guerra i la postguerra l'obra va caure en l'oblit.

**MOMENT EN QUE EL BATLE D'INCA D. PAU MARIÁN MOREY
FEIA SON DISCURS PATRIOTIC. Fot. Payeras**

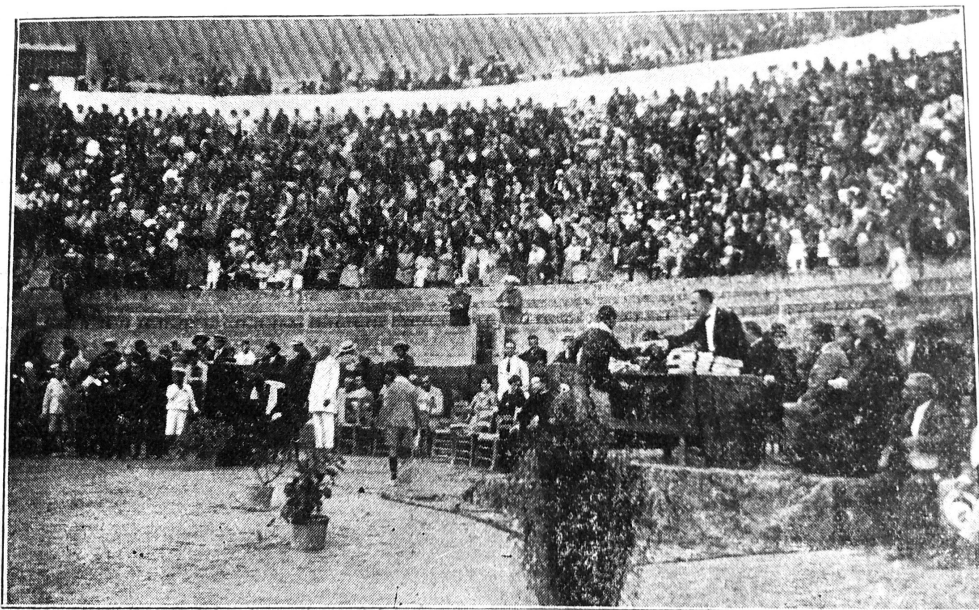
Figura 1. Festa de la bandera mallorquina – Ca Nostra, 18-8-1923, p. 291

FESTA ESCOLAR—NINES QUE FAN GIMNASIA RÍTMICA

Figura 2. Retall de la festa escolar 1922 – Ca Nostra, 18-8-1923, p. 299.

RECORT DE LA FESTA ESCOLAR DE 1922

Figura 3. Festa escolar 1923 – Ca Nostra, 18-8-1923, p. 294

8. BIBLIOGRAFIA

- 1 “Festa de la Bandera Mallorquina”. *Ca Nostra*, 43 (18-8-1923), p. 292.
- 2 Flors de Mallorca. *Antologia de Poetes Mallorquins*, Inca, 1918.
- 3 *Libro de las Claras y Virtuosas Mujeres sacado den su primera, segunda y tercera parte, del que con este título escribió el Condestable de Castilla Don Alvaro de Luna y completado en su cuarta parte por D. Juan Capó Valls de Padrinas*, Sóller, 1921.
- 4 *Libro de los ejemplos*, Inca, 1918.
- 5 Altair. “Una festa escolar en Inca”. *El Correo de Mallorca* (15-6-1922).
- 6 Aulí Antoni, [et al.] “Pedro J. Fornés Perelló, mestre d’Inca 1920-1941 i 1948-1957”, *XV Jornades d’Estudis Locals*, Inca, p. 181-191.
- 7 Balaguer Bosch, Jaime. *Compendio de Geografía e Historia de las Baleares*, Sóller, 1915.
- 8 Benítez, Josep et al. *Guía dels pobles de Mallorca: Inca*, Palma, 1999.
- 9 Capó Valls De Padrinas, Joan. *Compendio de Historia de Mallorca escrito en forma de narración sencilla, fijando principalmente la atención sobre nuestras grandes figuras*, Inca, 1919.
- 10 Capó Valls De Padrinas, Joan. “Una nova tasca a fer”, *Butlletí dels Mestres* (15-10-1922) 18, p. 274-275.
- 11 Capó Valls De Padrinas, Joan. “Llibres per a la nostra joventut. Un bell projecte que duu a terme”, *Butlletí dels Mestres*, núm. 30, 15 d’abril de 1923, p. 128-129.
- 12 Capó Valls De Padrinas, Joan. *L’història de Felanitx contada an els infants per un amic seu*, Felanitx, 1923.
- 13 Capó Valls De Padrinas, Joan. “Fiestas escolares”. *Boletín pedagógico* (10-6-1924), p. 1.181.
- 14 Colom Cañellas, Antoni J. “Inca i la renovació educativa”, *II Jornades d’Estudis Locals d’Inca*, Inca, 1996.
- 15 Colom Cañellas, Antoni J. *Joan Capó Valls de Padrinas: un temps, uns fets*, Palma, 1993.
- 16 Dewey, John. “La finalidad de la historia en la instrucción primaria”. Doc. núm. 7 de *La escuela y el niño*, Madrid, 1934.
- 17 Deyà PalerM, Miquel. *Joan Capó Valls de Padrinas: inspector d’ensenyament primari*, Palma, 1988.
- 18 Duran, Llorenç M. *Crónica comentada de l’orfeó L’Harpa d’Inca*, Inca, 1995.
- 19 Fullana Puigserver, Pere. “Educació i modernitat a Inca: un recorregut per algunes de les principals iniciatives (1800-1939)”, *XI Jornades d’Estudis Locals d’Inca*, Inca, 2011, p. 11-22.
- 20 González-Agàpito [et al.] *Tradició i renovació pedagògica, 1898-1939: història de l’educació: Catalunya, Illes Balears, País Valencià*, Barcelona, 2002.
- 21 Martorell, Artur. “Llibres catalans per a infants”. *Butlletí dels Mestres*, 23 (1-1-1923), p. 4-5; *Butlletí dels Mestres*, 25 (1-2-1923), p. 34-36.
- 22 Monés, Jordi. *La Llengua a l’escola: (1714-1939)*, Barcelona, 1984.
- 23 Parets i Serra, Joan. “Aportacions musicals impreses des d’Inca: balls, cançons, tonades i goigs. Catàleg i bibliografia”, *II Jornades d’Estudis Locals d’Inca*, Inca, 1996, p. 265.
- 24 Parets i Serra, Joan. “Mossèn Bernat Salas i Seguí. Tres catàlegs d’obres musicals i bibliografia”, *III Jornades d’Estudis Locals d’Inca*, Inca 1997, p. 181-188.
- 25 Peñarrubia, Isabel; Alomar, Maria Magdalena. “De mi no en fan cas...”. *Vindicació de les poetes mallorquines (1865-1936)*, Barcelona, 2010.
- 26 Pieras Salom, Gabriel. *Breu història d’Inca*, Inca, 1986.
- 27 Riber, Llorenç. “Banderes a Mallorca”, *Sóller* (1-9-1923); *Llevant* (8-9-1923).

XVII
JORNADES
D'ESTUDIS
LOCALS
D'INCA